

Rigshospitalet

REGION

Når vores fortælling er ved at slutte...

Hospitalspræst Christian Juul Busch,
Rigshospitalet.

christian.busch@regionh.dk

TED-talk, St. Praksisdag, Region Sjælland
Kalundborg, den 10. maj 2019.

Christian Busch
Hospitalspræst
Rigshospitalet

Christian.busch@regionh.dk

NY BOG OM SORG OG SORGKULTUR

REDAKTION:
MICHAEL HVIID JACOBSEN
MAI-BRITT GULDIN
CHRISTIAN JUUL BUSCH

GIV SORGEN ORD

Sorgkultur
i forandring

MUNKSGAARD

**FÅ 20%
RABAT**

Brug koden 'SORG' på munksgaard.dk
og få 20% rabat på bogen.
Gælder t.o.m. den 31. juli 2019.

munksgaard

Christian Busch, hospitalspræst

Antydninger af et indhold:

- Vi er de fortællinger, der kan fortælles om os!

Fortællingen

”Vi er de fortællinger, der kan fortælles om os.”

”Et menneskes liv kan forstås som de fortællinger, der kan fortælles om det. Ikke at det er de fortællinger, men det kan forstås som en fortælling.”

Paul Ricoeur

Navnet henter sit indhold fra fortællinger.

Navne er overskrifter over historier

Wilhelm Schapp (1884-1965)

Eksempel: Navngivning & dåb

- Fornavn - unik
- Efternavn - relation til søskende, forældre, slægt
- Dåb - "Du er et Guds barn!"

Forældre, som mister børn:

”Nu er alt tomt og indholdsløst – der er ikke grund til at leve længere.”

Tanker om selvmord.

Forældre, der mister børn – ønsker i nogle tilfælde ikke at leve videre:

Shakespeares Romeo og Julie - Julies mor udbryder, da hun tror, at hendes datter er død:

*„Å Gud! Å Gud! Mit barn. Mit hele liv! Luk øjet op! –
Og lad mig her nu dø med dig! Hjælp! Å kald på
hjælp!“*

(Shakespeares Romeo og Julie 2:116)

”Sorgen er fuldt så meget en del af livet som kærlighedens fryd;
den er – måske – den pris vi må betale for kærligheden –
hengivenhedens pris!”

Collin Murray Parkes

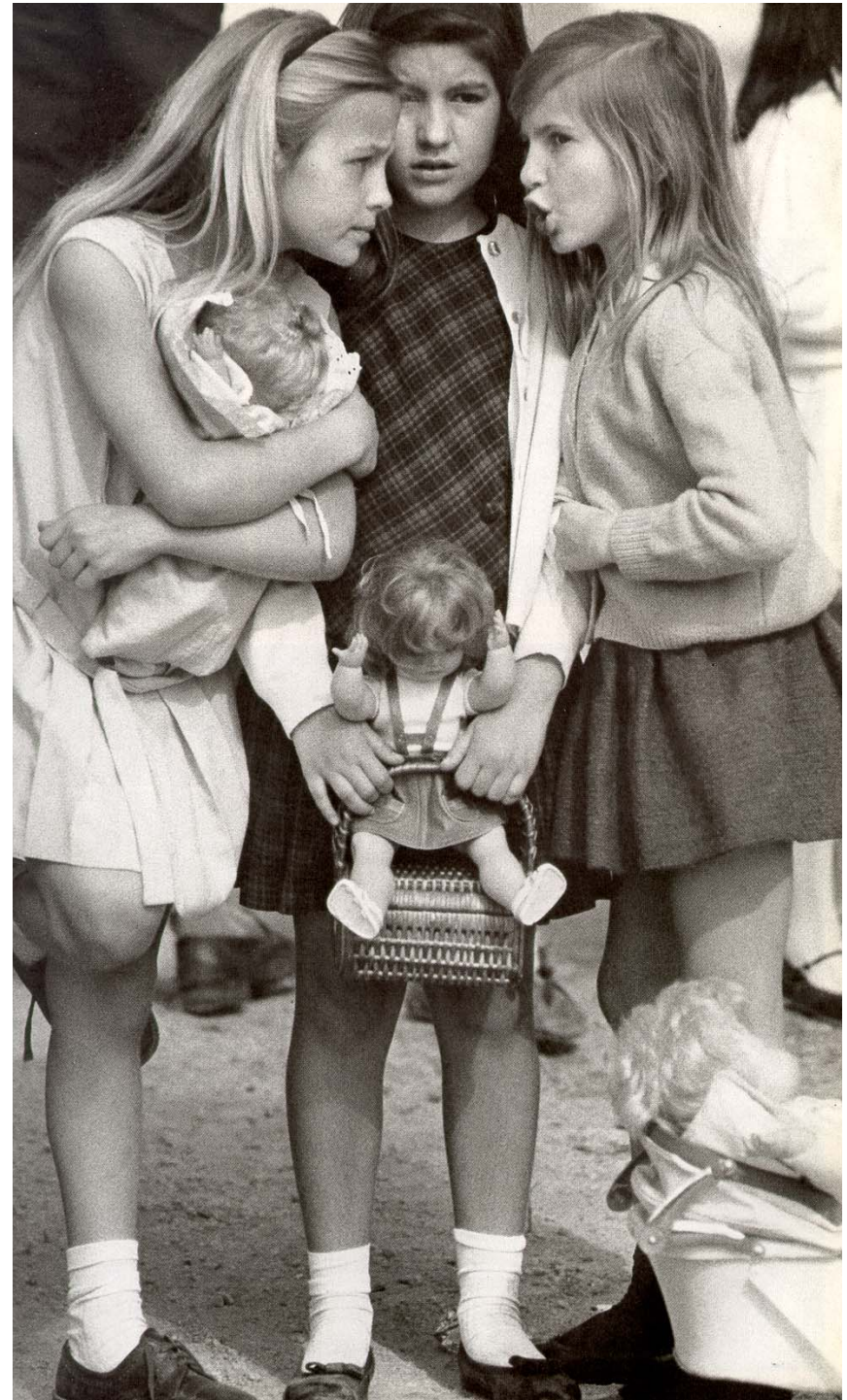
”Sorg er kærlighedens pris!”

Bent Falk

Hvad "gør"
fortællingen?

Først når du har sagt,
hvad du tænker over,
kan du tænke over,
hvad du har sagt!

Bateson

”Når man fortæller, sætter man ting sammen, som er gået i stykker! ”

Karen Blixen (hugget fra Lone Klok)

Kræftpatient:

"Det her var ikke en del af planen!"

Antydninger af et indhold:

- Sorgen – mellem vemod og fortvivlelse
- Først et eksempel - Annie

Karakteren af intensitet i sorgen

Annie, Hudkræft, uhelbredeligt syg
Livsmød, Kræftens Bekæmpelse. 1999.

- Hvordan vil du beskrive den måde Annie taler om sin sygdom og sin situation?
- Hvordan oplever du hendes sorg?
- Hvordan vil du beskrive den måde Sussie Brandrup griber samtalen an på?
- Læg mærke til "det store sorte hul"

Antydninger af et indhold:

- Sorgen – mellem vemod og fortvivlelse
- Hvad er vemod? – det ”lille” vemod og det ”store” vemod

Vemod (da.; sv.; no. fi.) – Wehmut (ty.)

- Hvorfor er vemod oversat i teorierne?
- Mild sorg over noget, man er ved at miste eller har mistet.
- Forudsætter oplevelsen af det skønne & erkendelse af at man er ved at miste det eller har mistet det.

” Veemod er Sorgens Gratie, som Fortvivlelse er dens Furie.”

Søren Kierkegaard VI.290

Måske er vemod – lidt gammeldags og ”ophøjet”!

Fortvivlelse – og dialektik / pendulering

Vemodet – det ”lille” vemod - mødet med *Endeligheden*

Owe Wikström. Til længtans försvar eller vemodet i finsk tango. Natur och Kultur 2008.

Hvorfor er glæden så kort? Ferien. Venskabet.

”Hvorfor er lykken så lunefuld,

og hvorfor er glæden så kort?

Og ham som du elsker, hvorfor går han bort.”

Carl Viggo Meincke 1935

Vemodet

Vemodet – det "lille" vemod – mødet med *Endeligheden*

Vemodet – det "store" vemod – mødet med *Åndeligheden*

- Hvorfor skal vi dø?
- Hvad er døden?
- Er der noget efter døden?
- Hvad er livet?
- Hvad er meningen?
- Hvor er jeg på vej hen?

"Når det store vemod forbindes med de eksistentielle spørgsmål, bliver det til religion."

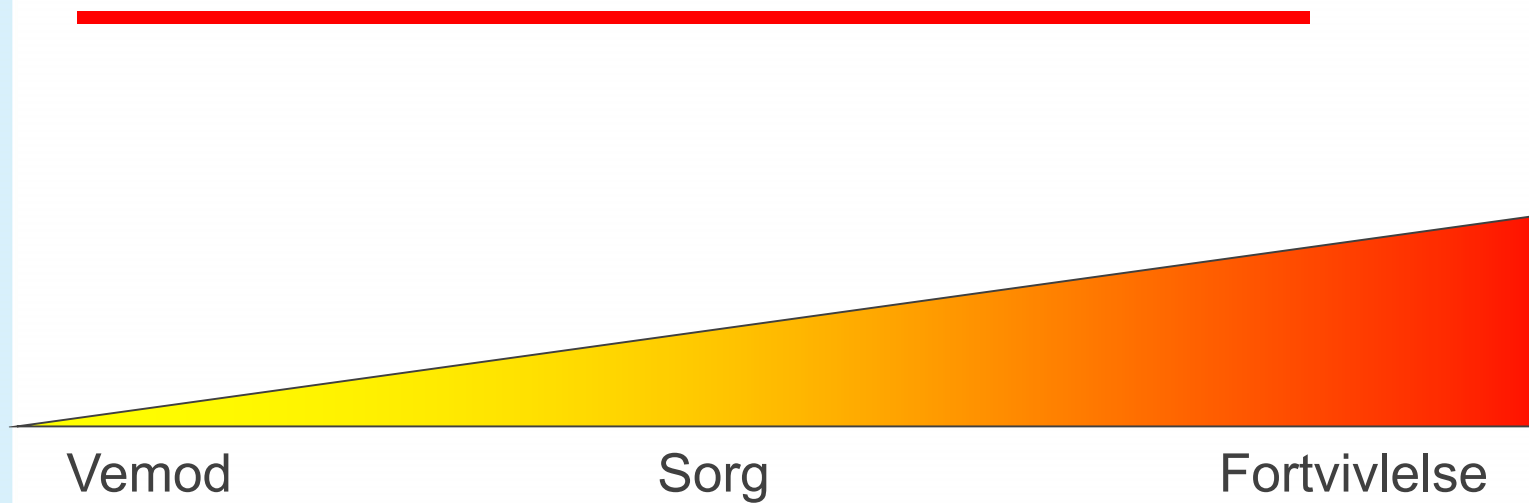
Owe Wikström. Til längtans försvar. 2008

Christian Busch, Hospitalspræst

Koblet til vemodets overtoner er det måske disse indbyggede grundtrusler som er de tungeste i menneskets liv: at vi skal skilles fra livet (dø) eller uvisheden om hvad, der muligvis findes eller ikke findes bagefter (at være død). Tilsammen danner de værens mest tragiske udfordring – ikke-væren. Måske er det uroen overfor dette som er det eksistentielle vemods yderste grund. Det ligger slumrende inde i os, men kommer sjældent til udtryk.

(Owe Wikstrøm (2008) Til längtans försvar eller vemodet i finsk tango. Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm)

Sorgen - Fra vemod til fortvivlelse

Antydninger af et indhold:

- Hvad er fortvivlelse

Fortvivelse

”Jeg holder det ikke ud! Jeg magter ikke mere! Det var bedre at jeg var død! – jeg har samlet piller!”

Kierkegaard skelner mellem sorg og fortvivelse. I sorgen er der en relation, til noget, man mister, et andet menneske eller noget, man er knyttet til. I fortvivelsen er relationen ikke til noget andet, men man mister sig selv. Fortvivelsen retter sig mod én selv eller kredser om sig selv.

Sorgen – den nødvendig fortælling

kræftpatient:

”Jeg har ellers altid været så glad for at være sammen med mine børn, sejle kajak, løbe og gå ture i naturen. Nu kan jeg ikke noget af alt det, jeg gerne vil!

Lidelse er oplevelsen af en modsætning mellem ”kunnen” og ”villen”

Lykke er oplevelsen af en vekslende *given* og *modtagen* mellem frie mennesker.

Lidelse udelukker ikke altid lykke!

Peter Kemp *Medicinsk etik. FADLs forlag.*

Pendulering
Oscilering

VEMOD

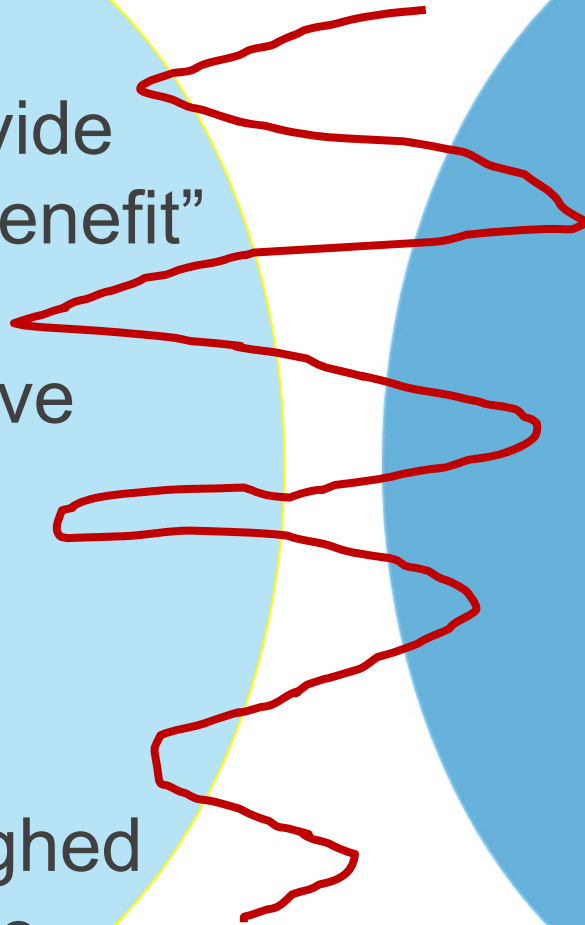
FORTVIVELSE

"Her inde"
Retten til at vide
"Gevinst", "Benefit"
Håb
Viljen til at leve
Tryghed
Kontrol
Oprør
Glæde
Taknemmelighed
Accepterende

Forsonet

"Der ude"
Retten til *ikke* at vide
Tab
Frygt
Ønsket om at dø
Utryghed
Magtesløshed
Underkastelse
Sorg
Bitterhed
Fornægtende

Kæmpende

Sådan som man betragter
mennesket, sådan behandler
man det!

Sådan som man behandler
mennesket, sådan betragter
man det!

Peter Kemp (1991). *Det uerstattelige.*
En teknologi-etik. Spektrum

